

מסורת הש"ס

(א) [לקמן לב: וע"ש פירש"י, ב] (עי' תוספות בבורות לא: ד"ה א"כ, ג) [לקמן ה: ל פו: כתובות כב, ד] (ד' ב"ק טו. כתובות מא, ה) (ז"ל אחר ד"ה בית, ו) [וע"ע תוספות ב"ק נד: ד"ה צימין, ו] [וע"י תוספות בבורות לא: ד"ה א"כ,

תורה אור השלם

1. מִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה
לָכֶם בְּגֵר כְּאִזְרַח יִהְיֶה בִּי
אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

וּיְקָרָא כֹד כב
2. לֹא תַעֲשֶׂה עֹל
בְּמִשְׁפֵּט לֹא תִשָּׂא פְּנֵי דָל
וְלֹא תִהְדָּר פְּנֵי גָדוֹל
בְּצַדֵּק תִּשְׁפֹּט עַמִּיתָךְ:
וּיְקָרָא יט טו

מוסף רש"י

משפט אחד יהיה לכם.
ויוון ולרשבת דבתי בני
(נפשו) ורשבת ותרקת וגו'
(שם יג) הוא הדין לדיני
מומוט (בימות כ"ב)
אחד מעות טעו, ודי
בדי ממוט, לא ישרמו.
ידללתו י א שבת לא
לדורו ולחקור הוא ורואה
למלתא ולא הוא טעו (לקמן)
כל שישן לא
נגעל. למישרין לאסד
ע"י ז"ר טועין (שם)
פלאה ינקא. שציפה
מחש שור (תחבות)
ממא. דין הוא
שמלתו ואלו עני וספק
הוא מזה מקמי אלה
סדי לא מיפטר (ב"ק טו)
ותסלם עי עמי
תחבות (שם)

[illegible]

דינין וזכרה את הדיין ויחייב את הזכאי: דגמירי: ששמע מחכמים ומדאינין הלכות דין מלוה: עשו לא ישלמו: דהא ברשות נחמי אפי' מדאורייתא: כל שכן דנפיש יושבי קרנא: ללא איכפת גבר למיגמר: ה' לרצא: דאמר מדאורייתא חלתא בעינן לית ליה דחשומל דאמר דיניהן דין: בית דין הוף: שעברו על חקנת מחכמים: היינו נוק חבלות: מאי קרי נוק ומאי קרי חבלות דהא נוק אחד ממושה בדברים של חבלות ה' [ב"ק פג:] ולייתי חבלות וילא בעי נוק: חלי נוק נמי היינו חבלות: דשור תס שחבל אינו משלם אלא חלי נוק וכיון דתנא חבלות אף חלי נוק במשמע: חבלות ממונא הוא דאפחתיא לדמי'. חלי נוק קנסא הוא דסתם שוורים אינם נוגחים ולא היה לבעלים לשמרו כל זמן שלא הועד וילא בעי לשלומי מידי אלא קנסא הוא דקנסיה רחמנא כדי שירצה בצשמירת שוורים: פלגא נוקא ממונא: בפרק ארבעה אבות (ב"ק דף טו.) פליגי בה דקסבר סתם שוורים נגחנים הם ומדינא כולהו בעי לשלומי דהוה ליה למיטעריה ורחמנא הוא דחק דעיה: שאינו

תאמנר מאי קושיא הא לא מחייב לשלם אל"כ נטל ותנן ביד דאדמור
ונתן: **ועוד** שלשה שלשה למה? איכא דוכתי דייקא הכי ואיכא
דקקצבר אין עירוב פרשות תביז כלן וקשה דאל"כ בלדק תשפוט למה
דפית בהו חד דגמיר. דמאן דלא גמיר פסול לדינא כדמוכח בזה
דפסיל לדיינים ומשני בערכאות דסוריא ופירש שם בקונטרס שהם
גריסא שהם קרובים או פסולים אל לאו הכי לא מאי פסיל היינו דוור
רבא כלן פריק ממה אז כיון לחישת ליושבי קהנות הוה לן למימר
דגמיר ומשני כ"ש דנפיש לכן ישלמו כדי שילמנו דיני ממונות שלא
כשמואל אע"ג דרבא פליג עליה משום דרב נחמן קאי כותיה לקי
לקיים את השטר ומת אחד מהן ודילמא רבנן דבי רב אשי כשמואל
להו בקיום וזהו אין הלכה כמותם דאפילו רב נחמן דקאי כשמואל ד
ג"צ דף מ. ושם) וכן הא דאמר בזה בורר (לקמן דף ג. ושם) גבי אודיתא
בעלמא סבירא להו באודיתא וכתבו בזהדאה צפני שנים בלא קנין וכו'
שלה כותבין אפילו לא קנו מיור וכו' דמפרש התם דקבע דוכתא ו
דאחא אימא כהובל (ב"ק דף פ. ושם) דגובין אותם בצבל אז צעי מומה
כ"כ"ע דקאמר (שם.) אף תם שחבל בצלם משלם כמותו ג"ש מומה
(שם דף פז:) דהא דגובין בצבל נקי שור בשור היינו דווקא נקי שן

דיני ממונות בשלשה פרק ראשון סנהדרין

ג. פרק ראשון סנהדרין

שנאמר משפט אחד וגו'. ואם תאמר ת"ל דעיקר דרישה וחקירה בעדים זוממין כמי בצפשת שופטים צדיי ממנוות ובדיי נפשות וי"ל דמכל מקום לא הוה מזכרין דרישה וחקירה בשאר דיני ממנוות אלא דווקא בעדים זוממין אי לאו דכתב משפט אחד **שנאמר** תעזר רדת

שנאמר 'משפט אחד יהיה לכם ומה מעט
אמרו דיני ממונות לא בעינן דרישה וחקירה
בכדי שלא תנעול דלת בפני לווין' ^א אלא
דלת בפני לווין לא ישלמו כל שכן אתה נועל
דלת בפני לווין אי הכי תרתי קתני דיני
ממונות בשלשה הדיוטות גזילות וחבלות
בשלשה מומחין ועוד ^ב שלשה שלשה למה
לי אלא אמר רבא תרתי קתני משום דרבי
חנינא רב אחא בריה דרב איקא אמר
מדאורייתא חד נמי כשר שנאמר ^ג בצדק
תשפוט עמיתך אלא משום יושבי קרנות
אטו בתלתא מי לא הוו יושבי קרנות אי
אפשר דלית בהו חד דגמיר אלא מעתה
מעו לא ישלמו כ"ש דנפישו יושבי קרנות
מאי איכא בין רבא לרב אחא בריה דרב
איקא איכא בינייהו דאמר שמואל ^ד שנים
שדנו דיניהן דין אלא שנקראו בית דין חצוף
לרבא לית ליה דשמואל לרב אחא בריה
דרב איקא אית ליה דשמואל: נזק וחצי נזק
וכו': נזק היינו חבלות משום דקא בעי
למיתנא חצי נזק תני נמי נזק שלם חצי נזק
נצמי היינו חבלות תנא ממונא וקתני קנסא
הניחא למאן דאמר ^ה אפלא נזקא קנסא אלא
למאן דאמר פלגא נזקא ממונא מאי איכא
למומר אלא איירי דקא בעי למיתנא תשלומי
כפל ותשלומי ארבעה וחמשה דממונ

בפני לוויין בו'. גזילות וחבלות וכמוצת אשה וירושות ומתנות ככולהו נמי לא בעינן דרישה וחקירה כדי שתגעול דלת כפני גזלנין ואם תאמר מהאי טעמא לא ניבעי מומחין בגזילות וחבלות כמו בהודאות והולאות ויש לומר לגבוי מומחים לא שייך למיחס ביה כמו זה דבחסאש מועטת אדם נמנע מלהלוות לחבירו אם לא ימנא דיינין מוממים לגבות חובו אבל גזילות וחבלות יודע הגזילן שיעריח הנגול אחר המומחין עד שימנא לדון עם הגזילן ועי"ל דגזילות וחבלות נמי צבו דרישה וחקירה ולא ממעטינן אלא הודאות והולאות ואלא דמוקי בריש אחד דיני ממונות (לקמן דף ג:) מתניתין דמרכבה דרישה וחקירה דיניי קנסות לאו דווקא דיני קנסות קאמר דגזילות וחבלות קרי להו נמי קנסות כדאשכחן לקמן (דף יג:) גבי שאלמלא הוא צבולו דיני קנסות דמייירי בכל הנהו דבעי שלשה מומחין מיהו כמוצת אשה וירושות ומתנות ומוקי שור בשור הוי בכלל הודאות והולאות וכל הנהו דמסקינן בהחובל (י"ק דף פד:) דעבדינן שליחותיהו וגויצין אותו בצבל ולא בעי מומחין ואם תאמר והא אשכחן בכמה דוכתין שהיו דיני בצבל גזילות וחבלות כפי"ב ד"ק (דף פה.) גבי ההוא גברא דבנה אפדנא אקילקלתא דיתמי

וְחָסֵן בִּישָׁא (סג דף ג.) דַּתְקַע לִיה לַחֲצִירָה וְכֵן בִּנְתָהּ מִקְוֹמוֹת יֵשׁ
לְוֹמֵר דְּכָל הַנָּהוּ אֲפֶסֶר שֶׁחֲקוּ זֶה אֶת זֶה ע״י דַּתְפָּסִי אוֹ לְאֹמֵר
אֲתִקְבְּעִיהָ לְיֵינִי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּלִיאָתָה בְּסוּף פֶּרֶק קֹמָה דְּבִיק (דף
טו.) וי"מ דְּוָקָה גִּזְלוֹת שַׁעַל יְדֵי חֲצִלוֹת כְּמוֹ דְּמֵינִיזוּ בִּי תָרִי וּמִחוּ
עַד שֶׁתּוֹקֵף אֶחָד וּגְחָל אֶת חֲצִירוֹ דְּכִי הָאִי גִּוּוֹנָה לֹא שָׂכִית
וְלֹא עֲבָדִנָּה שְׁלֹמֹתֶיהָ וְחֹתֶם וְהִיאָל הִיוּ דִּנֵּי דִּי גִּזְלוֹת וְנִחְלָהוּ
קִשְׁמָה (דף טז סא:) הִיאָל הִיוּ דִּנֵּי דִּי רִבִּית הִיוּ אֲמֵרִין רִישׁ הַגְּחָל
שֶׁתּוֹקֵף (דף טז:) הַגְּחָלִים וּמְלוֹי בְּרִיבִית שֶׁחֲצִירוֹ אֵין מִקְבְּלִין מֵהֶם וי"ל
דִּהֵא אֲמֵרִין בִּימֵי רַבִּי נִשְׁנִית מִשְׁנֵה זוּ וּמִפֶּרֶשׁ רַבִּינוּ תַּם דְּוָקָה
בִּימֵינוּ וְלֹא לְפָנֵינוּ וְלֶאחֲרֵינוּ מִשּׁוֹם עֲבֹדָה דִּהֲתָם וְלֹהֲכִי לֹא פִּרְיָן הֲתָם
מִמִּכְהָה מִשְׁנִית אֲלֵא מִבְּרִייתוֹת שֶׁשְׁנָן רַבִּי לְרִבִּי חִיאִי: **אָלָא** מַעֲתָה
בְּשִׁטְעוֹ **אָלָא** יִשְׂרָאֵל. פִּירֶשׁ בְּקוֹנְטֶרַס כִּיּוֹן דְּבִרְשׁוֹת קָא עֲבָדִי הִיוּ שְׂאִינוּ
מִוּמוּמָה כְּמוּמָה וְלִשּׁוֹן כ"ש שֶׁאֵתָה נֹעַל כ'ו' אֵין מִתְיַשֵּׁב דִּלָּא ה"ל לְמֵימֵר
כ"ש אֲלֵא ה"ל לְמֵימֵר אֲב"כ אֶתָה כ'ו' אֲלֵא מִשְׁמַע מִלְּשׁוֹן כ"ש דִּמְכָּה
עֲשִׂיתָ דִּלָּת הֵא עֲפִרְיָן וְח"כ כִּיּוֹן דְּחִישִׁית נִעְלִית דִּלָּת הֵא הִיוּ לְמֵימֵר
שֶׁטַעוֹ לֹא יִשְׁלֹמוּ דְּאִי מַחֲשִׁיב לֵהוּ לִשְׁלֵם לֹא יִתְרֹו לְמַתְנֵעַ דְּלִין וְאֵם
דִּי דֵּינִי מִמוּנוֹת (לְקַמֵּן דף ג.) וְיֵשׁ לְוֹמֵר דְּפִרְיָן לִמְאָן דְּמַחֲשִׁיב בִּלָּא נִטֵּל
כִּתִּי דִּלָּא דִּיִּקָּא: **וּמִדְּאוּרִיתָא** חָד גַּמִּי בִּשְׂר. פִּירֶשׁ בְּקוֹנְטֶרַס
לְבָקֵן נִרְהֵא דִּלְפִי לִמְאָן דִּלֵּית לִיה עִירּוֹב פֶּרְשִׁית קֹאמֵר: **אָי** אֲפֶשֶׁר
ר (לְקַמֵּן דף ג.) דִּקְמָן זֶה פּוֹסֵל דֵּינֵינוּ שֶׁל זֶה וּפִרְיָן בְּנִמְרָא כֹּל כְּמִינִיהָ
שְׂבִי קִרְנוֹת וְחַע"ג דְּפִלְגִי רַבָּנִן וְאֹמְרִי אֵימִיתָ בִּזְמַן שֶׁמִּבְּרָא עֲלֵיהֶם
עֲבִרְכָּאוֹת שֶׁנִּתְמַן לִהּוֹת דֵּינֵינִי: **כ"ש** נִפְשִׁי יוֹשֵׁב קִרְנוֹת.
לֹא יִתְמַר כִּי שֶׁלֹּא יִתְרַקּוּ הַנָּהוּ דְּגַמְרִי וְאִי אִי אֲפֶשֶׁר לִיכֵּת חֹד
עֲשׂוֹ פֶּן יִשְׁלֹמוּ לָשֵׁם: **לָרַב** לֵית רִיָּה דְּשִׁמוּאֵל. בִּה"ג פּוֹסֵק
(דף ה.) וְהֵא לְאֹמֵר בְּפֶרֶק ב' דִּלְתִּבּוֹת (דף כב. וסג) גְּבִי ג' שִׁשְׁבּו
יִירָא לֵהוּ דְּמִשְׁמַע דִּלִּין הִלְכָּה כְּשִׁמוּאֵל ה"פ כְּשִׁמוּאֵל עֲבֵלְמָא סְבִירָא
סֵדְנָה דֵּינֵיהֶם דִּין מוֹדֵה דְּקִיּוֹם שְׁטֵרוֹת ג' כְּלֹאמֵר בְּחֻקָּת הַבָּתִּים
וְלִמְאָל רַבָּנִן דְּבִי רַב אֲשִׁי כְּשִׁמוּאֵל סְבִירָא לֵהוּ הֲתָם נִמִּי ה"פ כְּשִׁמוּאֵל
אֵין הִלְכָּה כְּמוֹתוֹ כְּלֹאמֵר הֲתָם בְּפִנִּי שִׁנִּים וְקִינוּ מִיָּדוֹ כּוֹתִצִּין וְצִפְנִי
אֵין וּמוּמִנִי לִיה: **בְּזִיק** חֵינֵינוּ חֲבָלוֹת. לֹא דְּשִׁוֵּר שֶׁהִיוּ שׁוֹר קֹאמֵר
אֲלֵא בְּשׁוֹר שֶׁהָיָה אֵין וְהֵא דְּקֹאמֵר מִלְּשׁוֹן דְּקִבְעִי לְמִיתִנִּי ח"י לֹא דִּלָּא
נִרְהֵא לִיִּירִי בְּכָל עֵינָן קָא בְּשׁוֹר דְּשִׁוֵּר שׁוֹר דִּהֵא מִסִּיק בְּחֻבּוֹל
לְדִמוּעֵדִין מִתְחַלְתָּן אֲבָל מִזִּיק קָרֵן אֲמֵרִין הֲתָם דִּלִּין מוֹעֵד בְּצִבְל:

אין

עין משפט
נר מצוה

בג א מ"פ"ב מהלכות
זקי ממון הלכה ז
ופ"ה מהל' סנהדרין הל' ט
סמג עשין קז לו טוש"ע
ח"מ סימן א עקיף א:

רבינו חננאל

שנאמר משפט אחד יהיה
היה ומה בענין אמר דיני
למנות כל בני דרישה
וחקיקה כדי שלא תעול
דלת בענין לויין. כלומר
הענינהו למנות
ומעט חקיקה אחד את
היתורין כי אומר אם יכפור
אשר יסרב אנה אמצע
מומחין שידינו ורועינה
שמשפט טוב לל שאל
להלוות. ומצא נמצא
למלות. ואקשי עליה
הא כי תדעך
בבמתניתין למה לא למיתנא
די בניי מנות וז'
גבולות וזבלות ואז'
מסרת דרכי קתני
בבמתניתין מה הן קתני
מנות גלות וזבלות
ופוקי רבא לעולם תרתי
קתני כלומר כי דיני
מנות כי קתני הודאות
לזבלות קתני דיני
(מנות) גיבולת שלשה
מומחין בעיני. ואמאי
באשר רבנן הודאות
הבאות להיתנא אפי'נא
ויתושט משום דרכי
תינא. ר' אחא ברבי דרב
קתני אמר מדריותא
אפילו חד כשר שנאמר
בכצק תשפוט עמית.
ומשום חשבוני מדינות
אשאי בהם מומחין הקתני
אמר אז דמי. וקו"ל (6)
בתבא דר' דמי. וקתני
כרב אחא ברבי דקא
מדריותא וז' וז' הוא
מומחה וקבלה עלייהו
דיין דיני מנות כדבעינן
למימר קמך.

(א) מוצא צק' יד רמ"ה.